

УДК 336.71

Мартинюк Ростислав,  
аспірант кафедри фінансів,  
Волинського національного університету імені Лесі Українки,  
м. Луцьк ORCID ID 0000-0001-5033-6328  
[rostik14mart@gmail.com](mailto:rostik14mart@gmail.com)

<https://doi.org/10.29038/2786-4618-2024-01-60-67>

## ДОСЛІДЖЕННЯ ІННОВАЦІЙ БАНКІВСЬКОЇ СФЕРИ ЗАРУБІЖНИХ КРАЇН ТА МОЖЛИВОСТІ ЇХ ІМПЛЕМЕНТАЦІЇ В УКРАЇНІ

В статті розкрито особливості функціонування вітчизняної банківської системи та досліджено останні інноваційні рішення в банківській сфері провідних країн світу за період з 2020 року по 2024 рік. Розкрито передумови найпопулярніших інноваційних рішень та ідей з огляду на умови пандемії COVID-19. Проаналізовано ситуації, що внесли умови нестабільності, зокрема постійні втручання кіберзлочинців та військові дії Росії проти України.

Систематизовано основні напрямки розвитку інновацій світового банківського сектору та проаналізовано можливості імплементації найбільш перспективних у функціонування банківських установ України та забезпечення їх фінансової безпеки.

Автором наведено ознаки та критерії інновації, та наведено приклади інноваційного підходу до рішення питань у внутрішніх процесах банківської діяльності. Досліджено тенденції перетворень у цифровій складовій банківської сфери. Проаналізовано інновації в клієнтський досвід та маркетингові новації в світовій банківській сфері.

Структуровано головні напрямки розвитку банківської сфери в розрізі провідних банківських інституцій, наведено безпосередні ідеї та рішення сучасних викликів економіки як світового так і локального масштабів.

**Ключові слова:** банківські інновації, банківська сфера, фінансова безпека, банківські установи, нестабільність

Rostyslav Martyniuk,  
post-graduate student of the Department of Finance,  
Lesya Ukrainka Volyn National University,  
Lutsk

## RESEARCH OF INNOVATIONS IN THE BANKING SECTOR OF FOREIGN COUNTRIES AND THE POSSIBILITY OF THEIR IMPLEMENTATION IN UKRAINE

The article reveals the peculiarities of the functioning of the domestic banking system and examines the latest innovative solutions in the banking sector of the leading countries of the world for the period from 2020 to 2024. The prerequisites for the most popular innovative solutions and ideas in the context of the COVID-19 pandemic are revealed. The author analyzes the situations that have contributed to instability, including the constant interference of cybercriminals and Russia's military actions against Ukraine.

The author systematizes the main directions of development of innovations in the global banking sector and analyzes the possibilities of implementing the most promising ones in the functioning of Ukrainian banking institutions and ensuring their financial security.

The author presents the signs and criteria of innovation and provides examples of an innovative approach to solving issues in the internal processes of banking activities. It is determined that the main features of banking innovations are: the presence of social and economic results, reduction of banking costs, reduction of banking risks, increase in the level of liquidity of banking institutions, the presence of unique consumer properties, globalization of banking institutions and increase in labor productivity in the banking sector. The author studies the trends of transformations in the digital component of the banking sector. Innovations in customer experience and marketing innovations in the global banking sector are analyzed.

The main directions of development of the banking sector in the context of leading banking institutions are structured, direct ideas and solutions to modern economic challenges of both global and local scales are presented. Innovations in the internal processes of banking institutions in 2020-2023 in Poland, the USA and Spain are revealed.

**Keywords:** banking innovations, banking sector, financial security, banking institutions, instabilit.

**Постановка проблеми та її значення.** Останні кілька років докорінно змінили принципи роботи усіх галузей економіки України. Основними загрозами впливу на функціонування фінансової системи України стали пандемічні потрясіння COVID-19, карантинні обмеження 2020 – 2021 років, проте найбільш негативно на вітчизняній економіці позначилися воєнні дії, що розпочалися 24 лютого 2022 року внаслідок російського вторгнення на територію України. Вітчизняний банківський сектор зазнав особливих змін в результаті таких стресових обставин на фінансовому ринку та в країні в цілому, що в свою чергу, стало тригером до впровадження інноваційних рішень, принципів та форм діяльності. З метою захисту активів клієнтів та гарантування стабільної роботи банківського сектору, а також захисту від зовнішніх (хакерських) атак, в роботі банківської сфери впроваджено безпрецедентні інноваційні рішення та механізми.

Період пандемії характеризувався розвитком віртуального банкінгу та мережевої доступності для послуг банківського посередника, карантинні обмеження стали приводом до інноваційності в сфері обслуговування клієнтів. Канали дистанційної взаємодії набули особливого місця в ряді банківських послуг сьогодення. Із початком повномасштабного вторгнення цей процес пришвидшився та вкорінився як критично необхідний. Банки змушені були видозмінюватись та адаптуватися до воєнного стану, а також та обмежень роботи під час повітряних тривог. Все це спричинило прискорення цифровізації, оскільки більшість банків зазнали суттєвих скорочень своїх відділень на територіях, що перебувають в лінії бойових дій, та вимушені були здійснювати релокацію головних офісів на більш безпечні території.

Безперечно, незважаючи на суттєвий розвиток інноваційних технологій та покращення в сфері банківського обслуговування, залишається велика кількість громадян, котрим зовсім не відомі нові можливості банків загалом.

**Аналіз останніх досліджень та публікацій.** Питання впровадження інновацій у банківській діяльності розглядали у своїх працях такі науковці: Ніколайчук Ю., Наконечна О., Михайлик О., Криховецька З., Левандівський О., Романовська Ю., Складанюк М., а також ряд інших. Проте, динамічність розвитку цифрового банкінгу, постійне виникнення актуальних вимог та запитів клієнтів, поява нових викликів та завдань зумовлює необхідність безперервного пошуку банківськими установами інноваційних рішень для підвищення своєї прибутковості, фінансової стійкості та фінансової безпеки.

**Мета дослідження** – систематизація основних напрямів розвитку інновацій світового банківського сектору та окреслення можливостей імплементації найбільш перспективних у функціонування банківських установ України.

**Виклад основного матеріалу.** Аналізуючи останні зміни в економіці та банківському секторі зокрема потрібно відмітити нерівномірність в його розвитку інновацій, а крім того і його відставання від світових тенденцій. Помітно нецілковите використання потенціалу банківської системи.

Для глибокого аналізу напрямів інноваційного розвитку банківської сфери в Україні, зазначимо сутність інновацій, зафіксовану у вітчизняних нормативно-правових актах. Так, Законом України "Про інноваційну діяльність" встановлено, що інновації - це новостворені (застосовані) і (або) вдосконалені конкурентоздатні технології, продукція або послуги, організаційно-технічні рішення виробничого, адміністративного, комерційного чи іншого характеру, які суттєво покращують структуру та якість виробництва чи соціальної сфери" [1].

Проведені нами дослідження змісту та особливості трактування сутності поняття банківських інновацій провідними вітчизняними та зарубіжними науковцями дозволив нам сформулювати авторський підхід до їх визначення. На наш погляд, банківські інновації - це система абсолютно нових або удосконалених банківських продуктів, послуг, науково-технічних й організаційно-управлінських, фінансових технологій, впровадження яких забезпечує підвищення рівня фінансової стійкості, прибутковості та фінансової безпеки банківських установ, сприяє досягненню їх тактичних і стратегічних цілей розвитку, а також є основою для подолання деструктивного впливу екзогенних та ендогенних чинників.

Основоположною причиною виникнення банківських інновацій стали потреби та вимоги клієнтів, безперервний рух фінансових ресурсів, удосконалення підприємницької думки, конкуренція

банківських установ, інформація про сучасні банківські нововведення за кордоном, періодичні кризові коливання в банківській галузі, що, в свою чергу стимулює до пошуку нових рішень та потенційних можливостей для підвищення фінансової стійкості та фінансової безпеки банківських установ.



**Рис. 1.** Ознаки банківських інновацій за ідентифікатором

\* Систематизовано автором на основі джерел [1; 3; 4]

Відповідно до Положення міжнародних стандартів, банківські інновації можна поділити на: продуктові, процесні, маркетингові та організаційні [2; 47-57].

Україна, як і інші країни світу, прагне до подальшого вдосконалення та запровадження сучасних технологій у банківській сфері. Спостерігаючи за тенденціями запровадження інноваційних рішень та продуктів у банківській діяльності, відзначимо, що певною мірою саме пандемія та воєнні дії на території нашої держави спонукали до їх розробок та реалізації на практиці. Деякі з таких інноваційних рішень стали взірцем для їх реалізації за кордоном. Водночас, недостатність фінансування на розробку інноваційних продуктів в Україні на рівні розвинутих країн, вимагає розгляду можливостей одержання окремих технологій за кордоном. Разом з тим, володіючи інформацією про наявні новітні програми, застосунки банківська сфера в Україні може більш ефективно прогнозувати напрями свого стратегічного розвитку та імплементувати найбільш ефективні у практику функціонування вітчизняних банківських установ.

З огляду на вище зазначене, розглянемо основні тенденції в інноваційній діяльності банківських установ світу. Вже дванадцять років нагороду BAI Global Innovation Awards отримують банки з усього світу, що демонструють успіхи в новітніх розробках та реалізації їх на практиці. Так в напрямку інноваційних розробок в напрямку послуг для клієнтів в 2020 році був нагороджений «First National Bank» (Південна Африка). За інновацію під назвою «Dynamic Life – Home» Це допомагає клієнтам у розрахунку непогашених заборгованостей, розробляє план для їх покриття з огляду на унікальні можливості клієнта. У 2021 році нагороду отримав Commonwealth Bank of Australia (Австрія) за інновацію під назвою «CommBank Benefits Finder». Це банківський додаток що проводить масштабний розрахунок виходячи з пошукових запитів, застосування штучного інтелекту, маркетингових механізмів, задля персоналізованого підходу до пропозиції подолання тимчасової втрати стабільного доходу, а також для рішення надзвичайних фінансових ситуацій. Останні два роки

в цій ніші номіновано представників США ВМО – в 2022 році та Ally – 2023 році. За розвиток банківського обслуговування в напрямку інклюзії, досягнення особливих показників в рівності і доступності послуг нагороджений ВМО з інновацією «True Name». В 2023 році визнання здобула розробка «CLEARPASS» за цією технологією змінився принцип кредитування автомобілів, у випадку якщо клієнт банку не задовольняє критерії кредитування за анкетною банком його кредит може погодити інша фінансова установа групи, в цьому випадку філія банку Ally постане посередником контракту. Обмін інформаційними анкетами відбувається в реальному часі та з згоди клієнтів на обробку персональних даних, гарантування безпеки банківської діяльності та персональних даних клієнта. Аналізуючи інновації в категорії послуг для клієнта можна виділити основну тенденцію – швидкість надання взаємодії для клієнта.

Слідом за вдосконаленням послуг для клієнтів відзначимо і покращення в внутрішніх процесах діяльності банківської структури, за схемою рисунка 2.

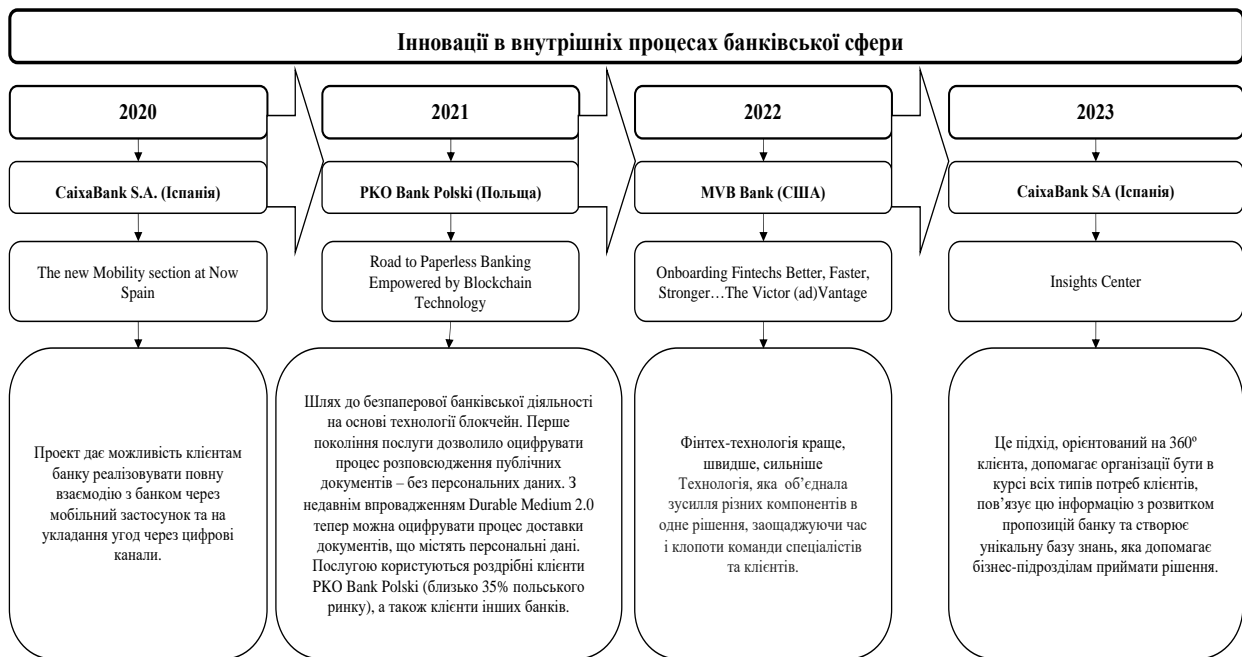


Рис. 2 Інновації в внутрішніх процесах банківської сфери

\* Сформовано автором на основі джерел [3; 4; 5; 6; 7]

Зміни в роботі внутрішній для банківського сектору зазвичай обумовлені необхідністю прискорити процес обробки інформації та прийняття рішення, оцінки показників та розрахунок потенційних можливостей. Усе це покликане розширити коло потенційних клієнтів та збільшити обсяги реалізації своїх послуг. Крім того набути більш конкурентних позицій по відношенню до інших учасників ринку.

Велику зацікавленість для банку становлять бізнес клієнти, тому суттєві інноваційні рішення направлені саме на цей сегмент клієнтської бази. За останні 4 роки були впроваджені такі інновації:

- у 2020 році **Banco Bradesco (Бразилія)** впровадили в як послугу для малого бізнесу «Open Banking Initiative: Portal MEI, solutions for the individual micro entrepreneur» Це модель безкоштовного відкритого банкінгу порталу MEI, що об'єднує всі необхідні рішення та продукти для бізнесу, фінансові та нефінансові відповідно до їх потреб.

- у 2021 році **Santander Bank, N.A. (США)** реалізували можливість інтеграції бухгалтерських та ERP-систем до основних платформ банку. Ця розробка отримала назву «Santander Treasury Fusion for Where You Do Business» Взаємодія з банківською платформою створює безпечне середовище для фіксації своїх фінансових операцій, та упорядковує їх записи, на противагу це розширяє послуги банку та робить його більш привабливим для малого бізнесу.

- у 2023 році відзнаку інноваційності отримала розробка статистичного аналізу попередніх показників, що дала унікальну можливість молочним фермерським господарствам отримувати кращі пропозиції кредитування їх діяльності з оцінки їх кредитоспроможності на основі показників ефективності в попередніх періодах, «**mooScore**» (**mooPay** (Індія)) оцінює статистичні дані про «надій» і надає деталі своїм банківським партнерам, які допомагають гарантувати кредитний ризик, таким чином розширюючи можливості кредитування за рахунок залучення нових клієнтів.

Інновації в цифрових перетвореннях банківського процесу відзначено двічі в 2021 та 2023 роках.

Таблиця 1

## Інноваційні перетворення в цифровій складовій банківської сфери\*

Рік:	2021	2023
Назва банку новатора:	Deutsche Bank (Німеччина)	NPL Markets (Великобританія):
Інноваційна розробка:	«Deutsche Bank API Program «Embedded Finance Initiative»	-
Суть нововведення:	«Ініціатива вбудованих фінансів» щоразу, коли впроваджується нова цифрова послуга чи то банківський продукт в цифровому середовищі, існує потреба безпосередньо змінювати існуючі цифрові інтерфейси. Програма API Deutsche Bank дозволяє його партнерам використовувати індивідуальні дані клієнтів, та впроваджувати персонально підібрані продукти та послуги в широкий спектр небанківських продуктів і програм. Корпоративні клієнти банку можуть інтегрувати свій поточний рахунок у свій власний IT-ландшафт	Рішення NPL Markets забезпечує прозорість та ефективність на ринку неліквідних кредитів, пропонуючи комплексне та інтегроване рішення (з програмним забезпеченням для підготовки даних, оцінки, звітності, ринку та DataHub) як для ефективних, так і для непрацюючих кредитів у всьому світі. Інструмент надає цінну інформацію та практичну аналітичну інформацію, що сприяє підвищенню прибутковості, зниженню ризиків і операційній ефективності.

\*Сформовано автором на основі джерел [6; 8]

Як бачимо, цифровізація набуває нових аспектів, так як можливості комп'ютерного обчислення дають швидший та точніший результат опрацювання даних. А безпосередня доступність технологій до клієнта зменшує ризики викривлення даних та скорочує похибку людського фактору, що сприяє підвищенню прибутковості та привабливості на ринку.

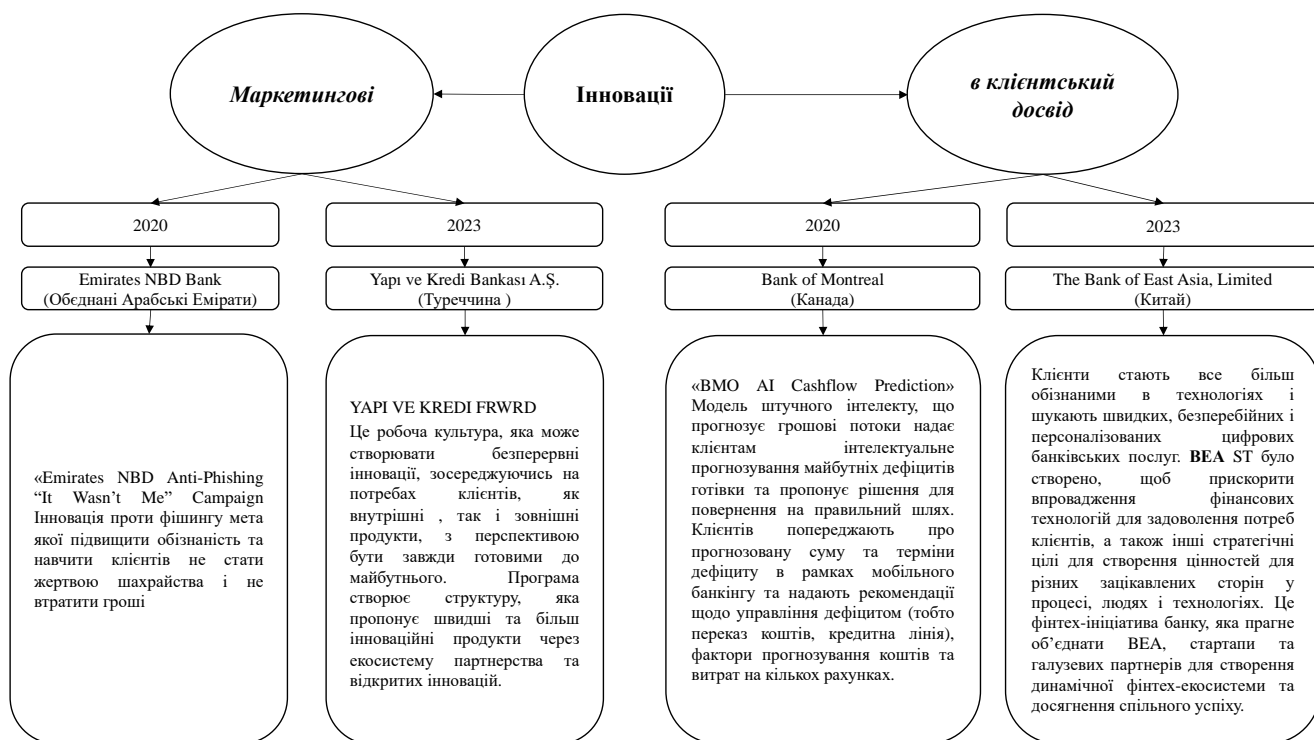


Рис. 3. Інновації в клієнтський досвід та маркетингові інновації в банківській сфері.\*

\*Розроблено автором на основі [5; 8]

Аналіз останніх інноваційних впроваджень світового товариства свідчить про все більший рівень цифровізації банківських процесів, впровадження систем штучного інтелекту в оцінку кредитоспроможності та надійності, аналізу статистичних даних та проектування найближчих змін. Популяризується можливість хмарних розрахунків та застосування штучного інтелекту до аналізу даних, оцінки ризиків та виведення найприйнятніших варіантів.

Спостерігається також активне впровадження хмарних технологій захисту даних та мобільності взаємодії з клієнтом. Останні три роки в топі найпопулярніших технологій в банківській сфері чотири інновації: 1) відкриття цифрового рахунку; 2) р2р платежі; 3) цифрова система надання кредитів; 4) Чат-боти.

Карантинні обмеження наклали свій відбиток на роботу банківської сфери та вилилися в дистанційну співпрацю, розробку програмного та хмарного середовища збереження даних. Це обумовило актуальність цифрового відкриття рахунку без відвідування відділення банку. Така інновація набуває популярності серед банківських установ світу і до сьогодні.

Платежі р2р дають можливість пересилати кошти від людини до людини без залучення банківського представника, відділення чи то спеціалізованого устаткування. В свою чергу це спровокувало розвиток хмарних сервісів, цифрових обчислень та розрахунків в хмарному середовищі для швидкості зарахування, обробки запитів та інших внутрішніх процесів банку.

Одна із найважливіших банківських систем 2022 року – це цифрова система надання кредитів. Завдячуючи їй банки можуть ефективно залучати позичальників впродовж всього процесу кредитування. Такі системи керують і автоматизують наскрізні етапи процесу кредитування – від подачі заявки на кредитування до підписання, затвердження, документування, ціноутворення, фінансування та управління.

Чат-боти дають можливість взаємодіяти з клієнтом в будь який час та з необмеженою кількістю одночасно, при цьому це дає можливість взаємодіяти людям з комп'ютерними програмами, зокрема з банківським алгоритмом, як з реальними людьми. Такі інновації забезпечують прискорення надання послуг, скорочення витрат на персонал та цілодобову доступність консультантів.

**Висновки.** Розглянувши світові тенденції розвитку банківських інновацій за 2020-2023 роки можна сформулювати висновок, що цифровізація спостерігається у всіх точках дотику клієнта та банківської установи. Активно впроваджується та вдосконалюється відкриття цифрових рахунків, платежі P2P та хмарні обчислення, чат-боти помічники, та навіть консультанти з використанням ШІ, машинне навчання та системи видачі цифрових кредитів.

Впровадження таких технологій створює близьку взаємодію банку та клієнта, скорочення термінів надання послуг прискорює загальний час опрацювання заявки та збільшує кількість клієнтів яких може обслуговувати банк за одиницю часу. В умовах жорсткої конкуренції швидкість дає перевагу, а безпека та скорочення ризиків розвиває клієнтську базу. Конкуренція спонукає до інтенсивного розвитку, новації відіграють для банківської сфери надзвичайно важливе значення. Від них змінюються тенденції банківського розвитку. Основою складовою довготривалого розвитку банку є його інноваційність на ринку, ідеї, що реалізуються принципово новим шляхом. Інновації забезпечують розвиток, що в свою чергу формують стійкість, та прибутковість. Це дає можливість банку займати ключову роль в фінансовій сфері. Важливо, щоб інновації були спрямовані на рішення питань споживачів, вирішуючи їх з достатнім рівнем гнучкості та оперативності в тенденції сучасного становища забезпечуватиметься стрімкий розвиток.

#### Джерела та література:

1. Про інноваційну діяльність: Закон України від 4.07.2002 р. № 40-IV. Дата оновлення: 16.10.2012. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/40-15> (дата звернення: 30.08.2023).
2. The Measurement of Scientific and Technological Activities. Oslo Manual: Guidelines for Collecting and Interpreting Innovation Data. Third edition. Paris: OECD, 2005. 162 p
3. MVB Bank Receives BAI Global Innovation Award (2022). URL: <https://www.fintechfutures.com/techwire/mvb-bank-receives-bai-global-innovation-award/>
4. 2020 BAI Global Innovation Award Winners. URL: <https://www.bai.org/globalinnovations/awards/2020-winners/> (дата звернення: 30.08.2023).
5. 2021 BAI Global Innovation Award Winners. URL: <https://www.bai.org/globalinnovations/awards/2021-winners/> (дата звернення: 30.08.2023)
6. 2022 BAI Global Innovation Award Winners. URL: <https://www.bai.org/globalinnovations/awards/2022-winners/> (дата звернення: 11.01.2024)
7. 2023 BAI Global Innovation Award Winners. URL: <https://www.bai.org/globalinnovations/awards/2023-winners/> (дата звернення: 16.01.2024)

#### References

1. Pro innovatsiyu diyal'nist': Zakon Ukrainy vid 4.07.2002 r. № 40-IV. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/40-15> [In Ukrainian]
2. The Measurement of Scientific and Technological Activities (2005). Oslo Manual: Guidelines for Collecting and Interpreting Innovation Data. Third edition. Paris: OECD, 2005. 162 p [In English]
3. MVB Bank Receives BAI Global Innovation Award (2022). Available at: <https://www.fintechfutures.com/techwire/mvb-bank-receives-bai-global-innovation-award/2020> BAI Global Innovation Award Winners. URL: <https://www.bai.org/globalinnovations/awards/2020-winners/> [In English]
4. 2021 BAI Global Innovation Award Winners. Available at: <https://www.bai.org/globalinnovations/awards/2021-winners/> [In English]
5. 2022 BAI Global Innovation Award Winners. Available at: <https://www.bai.org/globalinnovations/awards/2022-winners/> [In English]
6. 2023 BAI Global Innovation Award Winners. Available at: <https://www.bai.org/globalinnovations/awards/2023-winners/> [In English]

Стаття надійшла до редакції 17.01.2024 р.